

Формування словесної творчості розглядається у зв'язку з розвитком процесів сприйняття, мислення, уяви. Повноцінна словесна творчість стає можливою в старшому дошкільному віці, коли розвиток цих психічних функцій досягає достатнього рівня.

Забезпечити оволодіння дітьми необхідними для створення власних творів знаннями і вміннями допоможе спеціально організоване навчання. Словесна творчість як показник розумового розвитку дитини є складним проявом творчої діяльності і потребує цілеспрямованого педагогічного впливу.

Література

1. Бровчак Л. С. Педагогічні умови формування організаторських здібностей майбутніх учителів / Л. С. Бровчак // Інноваційні технології в сучасній професійній освіті : науково-практична міжвузівська конференція молодих учених і студентів. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. – Вип. 36 / Редкол.: І. А. Зязюн (голова) та ін. – Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2013. – С. 182-189.
2. Бровчак Л. С. Складові організаторських здібностей майбутнього вчителя / Л. С. Бровчак // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія: Зб. наук. праць. – Випуск 38/ Редкол.: В. І. Шахов та ін. – Вінниця: ТОВ Нілан ЛТД, 2012. – С.134-138.
3. Дунаєвська Л.Ф. Українська народна проза (легенда, казка): еволюція епічних традицій / Л.Ф. Дунаєвська. – К. : КНУ, 1997. – 382с.
4. Сивачук Н. Український дитячий фольклор : підручник / Н. Сивачук. – К. : Деміур, 2003. – 288с.

УДК 373.3.015.31:7

Л. Вжешч,
здобувач ступеня вищої освіти «магістр»,
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

L. Vzheshch
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi
State Pedagogical University

ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ХУДОЖНЬОГО КОНСТРУЮВАННЯ

AESTHETIC EDUCATION OF YOUNG SCHOOLS WITH ARTICLES OF ARTISTIC DESIGN

Анотація. У статті розглядаються художнє конструювання, як засіб естетичного виховання молодших школярів. Обґрунтовано необхідність конструювання у навчальній діяльності підростаючого покоління.

Abstract. The article deals with artistic design, as a means of aesthetic education of junior pupils. The necessity of constructing in the educational activity of the younger generation is substantiated.

Ключові слова: естетичне виховання, художнє конструювання, трудове навчання, молодші школярі, творчість.

Keywords: aesthetic education, artistic construction, handicraft, primary school, art.

Постановка проблеми. Творчість дає змогу людині пізнавати й перетворювати дійсність. У процесі творчої діяльності змінюється й сама людина: вона стає творчою особистістю. Як засвідчують наукові дослідження, творчі можливості проявляються уже з раннього дитинства. Сьогодні, коли особливого значення набуває завдання гуманізації освіти, важливо створити умови для максимального розкриття потенційних можливостей кожної дитини. Істотну роль у формуванні творчості відіграють специфічні види дитячої діяльності, серед них і конструювання.

Художнє конструювання – творчий процес, який розчленовується на низку послідовних стадій, кожній з яких відповідає визначений стан проектного об'єкта, починаючи з нагромадження інформації, пошуку ідеї – задуму і далі вибір проблеми та розробка проектною моделі майбутнього об'єкта. [12,67] У міру переходу учнів від одного етапу, простішого, до наступного, складнішого ускладнюється завдання, які учні повинні виконувати, а отже, – підвищується ступінь їхньої самостійності. Процес навчання будується на послідовній системі проектування від простого до складного.

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Питання естетичного виховання молодших школярів засобами художнього конструювання знайшли своє відображення у низці наукових

досліджень І.Савчук, А.Польової, В.Трофімчук, О.Середа, А.Миколаєнко. Проблему відбору критеріїв та показників ефективності навчання школярів освітньої галузі «Технології» розглянуто в працях П. Атутова, В. Кальней, В. Симоненко, М. Завзятих, С.Шишова та ін. Наприклад, вивчаючи проблему в контексті відповідності технологічної освіти сформульованим цілям, В. Симоненко, М.Завзятих уважають основним критерієм її ефективності сформованість в учнів основ технологічної культури.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвиток естетичного ставлення до дійсності має давню історію. В усі часи люди високо цінували творчу працю, художню майстерність, вміння виробити предмет якісно і красиво. У сучасному світі праця є джерелом і важливою передумовою фізичного та соціально-психічного розвитку особистості. Упродовж усієї історії людства праця була засобом формування кращих якостей особистості. Українська народна педагогіка надавала праці найважливішу роль у процесі створення матеріальної та духовної культури. У прислів'ях, що є своєрідним кодексом поведінки людини, віддзеркалено ставлення до праці: «Без труда нема добра», «Будеш трудитися – будеш кормитися», «Праця людину годує, а лінь - марнує».

Здавна людина вважала, що сумлінна праця забезпечує достатній фізичний, розумовий, естетичний, морально-духовний розвиток («Щоб людиною стати, треба працювати»; «Хто багато робить, той багато знає»; «У праці краса людини»; «Землю прикрашає сонце, а людину – праця»; «Без трудів не їстимеш пирогів»).

У державній національній програмі «Освіта» (Україна XXI століття) визначено основні завдання загальноосвітньої школи, одним з яких є створення умов для формування освіченої, творчої особистості, реалізації та самореалізації її природних задатків і можливостей в освітньому процесі. У «Національній доктрині розвитку освіти» передбачено перспективи й можливості модернізації системи трудової підготовки учнів відповідно до сучасного соціально-економічного стану країни й ринку праці, а в Державному стандарті початкової загальної освіти засвідчено, що метою освітньої галузі «Технології» є формування й розвиток в учнів технологічної, інформаційно-комунікаційної та основних компетентностей для реалізації їхнього творчого потенціалу й соціалізації в суспільстві [4].

Актуальність вивчення освітньої галузі «Технології» учнями молодшого шкільного віку обумовлено низкою чинників, що мають соціально-економічне й особистісне значення. По-перше, соціальним замовленням школи з формування особистості із специфічними якостями і властивостей (наприклад працьовитістю, потребою у творчій праці, здатністю рефлексувати в процесі раціонального й самостійного прийняття рішень з вибору способів діяльності, розвиненістю сенсомоторики, образного й логічного мислення), сензитивним періодом для вироблення яких є молодший шкільний вік. По-друге, реальними соціально-економічними та політичними умовами в Україні, коли діти шкільного віку беруть участь у різних галузях трудової діяльності. З огляду на це в молодшому шкільному віці виявляються актуальними і технологічні компетентності, певний рівень технологічної культури й мислення, тобто основи компонентів суб'єктного досвіду особистості в галузі трудової діяльності. По-третє, тим, що стихійність формування технологічних компетентностей та соціалізації особистості спричиняє різні відхилення, зокрема порушення в мотиваційній сфері особистості або присвоєння дитиною антисоціальних ролей. По-четверте, тим позитивним досвідом вітчизняної й зарубіжної школи, який переконливо доводить, що навчання освітньої галузі «Технології» є важливою умовою і засобом усебічного й гармонійного розвитку дитини.[1,44]

Трудове навчання молодших школярів поряд з іншими навчальними предметами є важливим засобом розумового, фізичного, естетичного та творчого розвитку. Уроки трудового навчання в початковій школі поряд з розвитком творчих здібностей покликані сприяти формуванню у дітей елементів технічного і художнього мислення, а також конструкторських здібностей. В освітні завдання трудового навчання входять технологічна підготовка учнів, що включає в себе формування первинних уявлень про культуру праці і елементи узагальнених техніко-технологічних відомостей, а також набуття дітьми загальнотрудових навичок, які можна застосувати в різних сферах життя. Всі ці завдання можуть бути успішно вирішені педагогом тільки в процесі практичних творчих занять з дітьми на уроках: при виготовленні різних художніх прикладних виробів, складання технічних моделей, виконанні творчих проектних завдань.[8,47]

Творчість, в свою чергу, є потужним джерелом особистісного розвитку. Це положення обґрунтовують і розвивають в своїх роботах вітчизняні психологи: В. Давидов, В. Дружинін, В. Зінченко та ін. [3,165]. Фізіологи встановили, що наші пальці органічно пов'язані з мозковими центрами і внутрішніми органами. Тому тренування рук стимулює саморегуляцію організму, підвищує функціональну діяльність мозку і інших органів. Давно відомо про взаємозв'язок розвитку рук і інтелекту. Навіть найпростіші ручні роботи вимагають постійної уваги і змушують дитину мислити. Майстерна робота руками ще більш сприяє вдосконаленню мозку. За даними психологічних

і педагогічних досліджень, на початкових етапах пізнання моторна, предметно-маніпулятивна діяльність є переважаючою.

У процесі навчання праці відбувається формування знань про засоби і шляхи перетворення матеріалів, енергії та інформації в кінцевий продукт; формування в учнів якостей творчої, активно діючої особистості яка легко адаптується. В системі уроків трудового навчання в учнів розвивається здатність: визначати потреби і можливості своєї діяльності; знаходити і використовувати необхідну інформацію; висувати ідеї вирішення завдань (розробка конструкції і вибору технології); планувати, організувати і виконувати роботу, оцінювати результати етапів роботи, корегувати свою діяльність і виявляти умови реалізації продуктів діяльності. [2,5,7]

У процесі навчання молодші школярі пізнають світ, засвоюють знання, навички та вміння творчо застосовувати їх на практиці. Цей процес є пізнанням, для якого характерне «живе споглядання».

Сутність роботи учнів на уроках трудового навчання визначається їх навчально-пізнавальною діяльністю, спрямованою на свідоме і міцне оволодіння поняттями, принципами, законами, теоріями та іншими формами знань, способами виконання дій і перетворення їх в особисте надбання кожного учня.

Термін «конструювання» походить від латинського слова *construere*, що означає створення моделі ,побудова,приведення в певний порядок і взаємовідносини предметів, частин, елементів. Конструювання – це продуктивна діяльність,оскільки спрямована на отримання певного продукту.[6,13]

Під дитячим конструюванням зазвичай розуміють створення різних конструкцій і моделей з будівельного матеріалу й деталей конструкторів, виготовлення виробів з паперу, картону, різного природного матеріалу. Виокремлюють два види конструювання: технічне і художнє.

У технічному конструюванні діти відтворюють існуючі об'єкти, а також придумують конструкції за асоціацією з образами казок та кінофільмів. При цьому вони моделюють їхні структурні та функціональні ознаки: будівля з дахом, вікнами, дверима. До технічного типу конструкторської діяльності належать: конструювання з будівельного матеріалу; з деталей конструктора, які мають різні способи кріплення; з великогабаритних модульних блоків.

У художньому моделюванні діти не лише відтворюють структуру об'єктів, а й виражають своє ставлення до них, передають їх характер, використовують колір, фактуру форму, а також такий прийом, як «порушення» пропорцій. До художнього типу конструювання відносять конструювання з паперу та з природного матеріалу.

Конструювання – продуктивна діяльність ,яка відповідає інтересам та потребам молодших школярів. Створені будівлі, вироби діти використовують у грі, в театралізованій діяльності, а також дарують їх, прикрашають ними приміщення, що дає їм велике задоволення. Художнє конструювання є одним з найулюбленіших занять. Дорослий стимулює в дитини бажання створювати конструкції, уміння планувати та контролювати свої дії, об'єктивно оцінювати відповідність досягнутого запланованому, використовувати різні матеріали, добирати їх за кольором, фактурою, формою, пластичністю. У конструюванні виокремлюють два взаємопов'язані етапи: створення задуму та його виконання. Творчість пов'язана зі створенням задуму, оскільки він полягає в обдумуванні й плануванні процесу практичної діяльності, у визначенні способів і послідовності його досягнення.[8,47]

Джерелом задумів дітей є все: різноманітні предмети й природа, художня література, різні види діяльності й передусім – гра. Але сприймання навколишнього середовища у дітей часто буває поверховим: вони звертають увагу насамперед на зовнішні сторони предметів, явищ, які потім відтворюють в практичній діяльності.

У процесі збагачення різних видів дитячої діяльності новим змістом, способами й прийомами у дітей формується здатність до побудови нових органічних образів. Принципове значення має й емоційне забарвлення дитячої діяльності, в якій дитина може вільно використовувати різні матеріали, створювати оригінальні образи. Зв'язок конструювання з повсякденним життям, з іншими видами діяльності робить його особливо цікавим, емоційно насиченим. Потреба в такій діяльності у дітей стає виразно окресленою.

В основі активізації пізнавальної діяльності лежить подолання інтелектуальних труднощів у процесі розв'язання завдань проблемного характеру. Проблемне завдання характеризується наявністю труднощів, пов'язаних із тим, що суб'єкта немає готових способів розв'язання й він змушений їх шукати.[13,31]

У процесі систематичного розв'язання завдань проблемного характеру, яке вимагає трансформації старих способів або винайдення нових, у дітей розвивається пошукова діяльність. Діти молодшого шкільного віку можуть «винаходити» прийоми, способи на підставі наявного у них

досвіду, набутого в процесі імітації дій дорослих. Переходу від відтворювальної до творчої діяльності сприяє узагальнена імітація, яка виражається в свідомому ставленні до зразків, у самостійному застосуванні відомих дитині знань, способів у незнайомих ситуаціях. Тому використання зразків і завдань на відтворення і перетворення об'єктів необхідне для формування у дітей таких знань і вмінь, які потім обов'язково будуть застосовані ними в самостійній діяльності, і в узагальненому вигляді стануть вихідною позицією для розвитку творчості.[13,28]

Висновки. Формування вміння художнього конструювання є однією з необхідних складових у процесі якої діти роблять безліч відкриттів і створюють цікавий, оригінальний продукт. Процес створення чогось нового для молодших школярів має першочергове значення. Діяльність дитини відрізняється від діяльності дорослих емоційністю, прагненням шукати й випробовувати різні рішення.

Література

1. Андрущенко І. Творча діяльність як основа формування естетичної культури особистості/ І. Андрущенко //Рідна школа. - 2005. - № 8. - С. 43-45.
2. Григор'єва В. В.Розвиток творчого мислення молодших школярів/ В. В. Григор'єва //Мистецтво та освіта. - 2015. - № 3. - С. 16-19
3. Давыдов В. В. Проблемы развивающего обучения / В. В. Давыдов. – М.: Педагогика, 1986. – 240 с.(86)
4. Закон України «Про освіту».-К.: МО України,1992(2)
5. Калініна Л.Проблема формування естетичних смаків особистості у сучасних педагогічних дослідженнях/ Л. Калініна //Рідна школа. - 2008. - № 5. - С. 23-25.
6. Котелянець Н. Творче конструювання розвиває інтелект/ Н. Котелянець, С. Скриннік //Дошкільне виховання. - 2005. - № 8. - С. 12-14.
7. Локарева Г.Художньо-естетична інформація як засіб виховання учнівської молоді/ Г. Локарева //Мистецтво та освіта. - 2006. - № 1. - С. 7-11.
8. Миколаєнко А. Естетичне виховання та естетика в трудовому навчанні / А. Миколаєнко //Трудова підготовка в закладах освіти. - 2010. - № 2. - С. 47-48.
9. Польова А. Розвиток творчих здібностей учнів засобами мистецтв/ А. Польова //Початкова освіта. - 2009. - Березень (№ 11). - С. 27-29.
10. Савчук І. Естетичне виховання школярів у позаурочний час: соломоплетіння/ І. Савчук //Трудова підготовка в закладах освіти. - 2010. - № 7/8. - С. 8-9.
11. Середа О. Розвиток і формування особистості молодшого школяра в умовах естетично-творчої діяльності/ О. Середа //Рідна школа. - 2015. - № 4. - С. 60-63.
12. Сисоєва С. Основи педагогічної творчості вчителя. Навч. посібник. /С. Сисоєва – К.:ІСДОУ. -1994.112с.(9)
13. Старовойт Л.В. Художньо-естетичне виховання дошкільників засобами ліплення // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія : Зб. наук. праць. – Випуск 43. / Редкол.: В.І. Шахов (голова) та ін.– Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2015. –С. 131-135
14. Трофімчук В. Задачі з елементами дизайну для художньо-конструкторської діяльності/ В. Трофімчук //Трудова підготовка в закладах освіти. - 2007. - № 1. - С. 29-34.
15. Чихурський А. Комплексне використання мистецтв у процесі естетичного виховання молодших школярів/ А. Чихурський //Початкова школа. - 2008. - № 1. - С. 43-45.

УДК 373.3.015.31:17

А.Гордійчук,
здобувач ступеня вищої освіти «магістр»
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

A.Gordiychuk,
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi
State Pedagogical University

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛІЗОВАНОГО ДІЙСТВА

RAZVITOK CREATIVE ACTIVITIES OF YOUNG SCHOOLCHILDREN WITH THEATRICAL ACTIVITIES

Анотація. У статті розглядаються аспекти творчого розвитку молодших школярів засобами театралізованого дійства, обґрунтовується значимість застосування театралізованого дійства в процесі навчально-творчої діяльності.

Abstract. At the status of the aspects of creative development of the young schoolchildren with theatrical activities, the importance of theatrical activity in the beginning - the creative process.